

Повећање расхода упркос најавама штедне

Супротно дуго најављиваном стезању каиша на свим нивоима, укупни расходи буџета за ову годину повећани су ребалансом за 9,5 милијарди динара или за 80 милиона евра (са оригиналним буџетом предвиђених 1.112,4 милијарде на 1.121,9 милијарди динара). Иако је ово повећање трошкова симболично, свега 0,8 одсто, тешко га је објаснити поготово после толиког инсистирања на радикалним мерама штедне. Уз то, било какво повећање расхода још мање је разумљиво ако се има у виду да је оригинални буџет базиран на процени да ће инфлација бити дупло већа од стварног раста потрошачких цена у првих 10 месеци ове године.

Неодржива политика субвенционисана

Расходи су сигурно могли бити мањи, него што је оригиналним буџетом планирано, да Влада није за 12,8 милијарди динара повећала субвенције државним губиташима. Оне су, супротно обећањима да паре пореских обвезника неће бити трошене на јавна предузећа, повећане са 80,9 на 93,7 милијарди динара или за око 110 милиона евра, што је скоро трећина новца која ће се уштедети смањењем плата и пензија, јер се процењује да на тај начин годишње може да се уштеди највише 370-400 милиона евра. Ове године, губиташка јавна предузећа коштаће пореске обвезнике 800 милиона евра (по просечном курсу од 117 динара за еврo). А чињеница да је коначно решење за та предузећа одложено за наредну годину значи да сличан трошак може да се очекује и у 2015. Плус отпремнине за раднике који ће остати без посла, јер у државним фирмама у реструктурирању има скоро 100.000 формално запослених. Процењује се да ће тај трошак бити око 20 милијарди динара и сигурно ће бити део расходне стране буџета за 2015.

Пољопривреда опет на удару

Необјашњиво је да укупна сума за субвенције расте, док се с друге стране, смањују субвенције за пољопривреду, и то за чак четири милијарде динара. Србија у овом тренутку има јединствену шансу за извоз својих прехранбених и пољопривредних производа у Руску Федерацију. Држава треба на све начине, плански и организовано, да помогне српским приврџницима да извезу што више својих производа у Русију, а не да им смањује субвенције, које су већ вишеструкомање него у земљама у окружењу и Европској унији. Још већи неспокој од самог смањења субвенција изазива образложење због чега је аграрни буџет смањен. Ресорна министарка кратко је објаснила да је тај новац преусмерен на друге намене – зато што нису завршени планирани пројекти! И ту се све завршило. Без питања ко је крив за то, зашто пројекти стално касне, за колико је тим новцем могла да се повећа најпре производња, а онда и извоз пољопривредних производа? Све се завршило на констатацију да пројекти – касне. Као и многи други. На реализацију чека и руски кредит од 800 милиона долара за Железнице Србије... Зашто? Одговор је исти. Касне пројекти.

Наставак раста дефицита

После једногодишњег застоја минус у државној каси наставио је драматично да расте.

Уз то, од саме висине минуса у државној каси још важније је где одлази тај новац. На жалост, скоро сваки динар дефицита завршава у текућој потрошњи, а не користи се за финансирање капиталних инвестиција и стварање повољнијег амбијента за привређивање, чиме се једино могу створити дугорочне претпоставке за одрживи привредни раст и бржи опоравак.

Негативна спирала дефицита буџета настављена је повећањем још једне ставке на страни трошкова. Буџетски трансфери Фонду за здравствено осигурање повећани су са симболичних 0,67 на чак 14 милијарди динара. Овај „непланирани“ издатак није никакво изненађење. На предлог Владе, од 1. августа смањена је стопе доприноса за здравствено осигурање са 12,3 на 10 одсто и истовремено повећани доприноси за пензијско осигурање са 24 на 26 одсто. Ефекат? У РФЗО ће се до краја године појавити „рупа“ од 14 милијарди динара, која ће морати да се закрпи из буџета. Ово је само доказ да се није довољно размишљало о ефектима једне такве мере, која се на крају претворила у пресипање из шупљег у празно. При томе као да Влади није свеједно да ли

ће се из буџета недостајући новац трансферисати у РФЗО или Фонд ПИО.

Дефицит буџета Србије	
година	износ
2008.	50,8 милијарди РСД
2009.	90,5 милијарди
2010.	100,2 милијарди
2011.	132,5 милијарди
2012.	192 милијарде
2013.	173,7 милијарде
2014.	225 милијарди (по Министарству финансија)
	300 милијарди (по Фискалном савету)

И овога пута држава је штедела тамо где не би смела ако жели да створи услове за бржи привредни раст и привлачење инвестиција. Прва жртва на страни расхода, уз плате и пензије и субвенције за пољопривреду, биле су капиталне инвестиције, које су смањене за 4,2 милијарде динара (са 50,5 на 46,3 милијарде). При томе до краја године ни ова нижа сума неће бити потрошена, јер је до септембра у капиталне инвестиције усмерено свега 15 милијарди, па би за четири месеца требало да се потроши дупло више новца него за претходних осам. Искрено, то и није ништа ново. Капитални издаци се већ годинама смањују. У 2013. те инвестиције скресане су за трећину (потрошено је 34,4 уместо 46,8 милијарде динара), а 2012. су преполовљене (са планираних 42,8 на 21,2 милијарде динара).

При томе је пад капиталних инвестиција тешко објаснити и у нормалним условима, а посебно у години у којој Србија по трећи пут упада у рецесију, што већ почиње да личи на тешку депресију српске привреде. Поготово након јавних признања (министра финансија Душана Вујовића) да Влада наредне године очекује нулти раст, а тек 2016. очекује се више него скромни раст БДП-а од један одсто. То значи да ниво БДП-а из 2008. Србија неће достићи пре 2018. а можда ни тада. С друге стране, пада у очи да издаци за камате ребалансом нису повећани, већ су чак и смањени за скоро милијарду и по динара (са 113,9 на 112,5 милијарди), иако јавни дуг расте из месеца у месец. Пад тих трошкова, на жалост, само је привремен, јер ће за две-три године расходи за камате премашити милијарду и по евра годишње.

Буџетом против Фискалне стратегије

Ребаланс је у директној супротности и са Фискалном стратегијом Владе Србије за 2014. са пројекцијама за 2015. и 2016, у којој се, између осталог, наводи да су „основни циљеви и приоритети фискалне политике у наредном периоду:

снижавање удела јавних расхода, фискалног дефицита и јавног дуга у БДП“.

Ребалансом је, наиме, урађено све супротно. Прво, јавни расходи су знатно већи него 2013, а због уласка Србије по трећи пут од 2008. у рецесију, ове године ће БДП бити за бар један одсто мањи него прошле године. Самим тим не може бити говора ни о смањењу удела јавних расхода у БДП-у. Друго, још је очигледније да се 2014. неће смањити удео дефицита у БДП-у. Напротив, он ће ове године достићи рекордних 8, а могао би бити и 8,5 одсто БДП-а, како процењује и Фискални савет. Чак и без додатних трошкова од око 600 милиона евра, који Влада није ни исказала у предлогу ребаланса, дефицит ће ове године достићи рекордних 225 милијарди динара или око 1,9 милијарди евра. Ако се томе додају и све гаранције за кредите јавним предузећима и Агенцији за осигурање депозита и санацију банака, које је Влада књижила „испод црте“, минус у државној каси попеће се на чак 2,5 милијарде евра (око 300 милијарди динара). То је рекордних 8,5 одсто БДП-а, тако да је више него јасно да је продубљивање дефицита кроз ребаланс у директној супротности са владином Фискалном стратегијом.

Коначно, нема говора ни о смањењу удела јавног дуга у БДП-у. Он је до почетка септембра већ повећан на 21,9 милијарди евра (67,9 одсто БДП-а) и до краја ове године премашитиће 70 одсто БДП-а, са тенденцијом даљег раста, бар до нивоа од 80 одсто БДП-а. Негативна спирала раста дуга није заустављена, већ се додатно убрзава. Од 2008. до средине 2012, Влада Мирка Цветковића је удвостручила јавни дуг, са 8,5 на 16,5 милијарди евра. Влада Ивице Дачића је земљу задужила за додатних четири милијарде евра, а актуелна Влада Александра Вучића је додала још милијарду и по евра. С обзиром да ни 2015. буџетски дефицит неће моћи да се смањи испод 1,5 милијарди евра и да ће за плаћање доспелих обавеза страним и домаћим повериоцима бити неопходно бар три-четири милијарде евра, Србија ће и наредних 12 месеци морати да се задужи за најмање пет милијарди евра, а нето јавни дуг ће се приближити цифри од 25 милијарди евра.

Очекивани подбачај прихода

Ребаланс буџета – потребне развојне, а не рецесивне мере

Пише: Ненад Поповић
четвртак, 30 октобар 2014 20:31

То што је Влада била принуђена да ребалансом приходе буџета смањи са првобитно пројектованих 929,9 на 897,2 милијарде динара није никакво изненађење. Још пре 12 месеци, као посланик у Скупштини Србије, тврдио сам да предлог буџета за 2014. годину садржи у себи системску грешку и да није реалан, јер је предвиђао раст буџетских прихода за чак 14,5 одсто, са 812 милијарди, колико се у државну касу слило лане, на 929,9 милијарди. То просто није било могуће и то је било више него очигледно, свакоме ко је то хтео да види. Па, 2013. имали смо шест пута већу инфлацију, у ту годину смо ушли и са већом стопом ПДВ-а за основне животне намирнице (10 уместо 8 одсто), а била је то и релативно добра година са растом БДП-а за 2,5 одсто. И уз све то, номинално приходи буџета повећани су за само три одсто (са 788 на 812 милијарди динара). А оригиналним буџетом за 2014. планиран је пет пута већи раст прихода (на 929,9 милијарди)! То једноставно није било могуће. Ни уз привредни раст од 1,5 одсто, како је планирано, ни уз инфлацију од четири-пет одсто.

Јавни дуг Републике Србије у милијардама ЕУР	
Година	Износ
2008.	8,8
2009.	9,8
2010.	12,2
2011.	14,5
2012.	17,7
2013.	20,1
2014.	20,6 (април)
	21,9 (август)

Нажалост и усвојени ребаланс садржи у себи исту системску грешку, која се понавља од 2008. наовамо и због чега сваке године после буџета мора да се усваја и ребаланс. Опет је Влада преценила приходе. Иако их је смањила за 32,7 милијарди динара, држава до краја 2014. неће моћи да наплати ни тих 897,2 милијарде динара. Да би се тај нови план остварио, приходи би морали да буду за 10,5 одсто већи него 2013. Тешко, ако је лане раст прихода био само три одсто уз неупоредиво боље све претпоставке за издашније пуњење буџета (раст БДП-а од 2,5 одсто, цене су на почетку 2013. биле за 12,2 одсто веће него 1. јануара 2012, а основна стопа ПДВ-а од 1. октобра 2012. повећана је са 18 на 20 одсто...). Ако се драматично не повећа наплата пореза у последњем тромесечју, у државну касу би до краја године могло да се слије за око 30-40 милијарди динара мање него што је то ребалансом планирано. Аутоматски ће за толико да се повећа минус у државној каси! Други проблем је што ће се буџет за 2015. планирати на основу пројектованих, а не наплаћених прихода, па ће та грешка утицати да се, као и увек до сада, прецене и приходи за наредну годину. И ето разлога да и пре него што је Влада села да спрема буџет за 2015. морамо да страхујемо да ће и он доживети ребаланс.

А ево и рачунице која може да поткрепи ове тврдње...

Према до сада доступним подацима, до почетка септембра у буџет се слило 552,3 милијарде динара, у просеку 69 милијарди динара месечно. Тим темпом до краја године укупни приходи биће 828 милијарди, што је за скоро 70 милијарди динара мање од ребалансом планираних. Чак и ако се просечна наплата у последња четири месеца повећа за 15 одсто, до краја године приходи ће се зауставити на 870 милијарди, опет за 27 милијарди динара мање него што се планира. Да би се оствариле пројекције Министарства финансија, просечан приход у последња четири месеца морао би да буде за четвртину (25 одсто) већи него до сада (86,2 уместо 69 милијарди динара). До сада су само једном, у јуну (87,9 милијарди), месечни приходи били толики, али то је била последица плаћања пореза на добит (он се не плаћа стално, већ једном годишње и већина предузећа га је платила у јуну: 16 милијарди, а пре тога ни један месец више од 5 милијарди) и акциза (за цигарете, пред јулско повећање акциза – уплаћено је у јуну 25 милијарди, дупло више него у мају)...

Нико не спори негативне ефекте мајских поплава, али нису само оне криве што је Србија поново упала у рецесију. Пре 12 месеци, током скупштинске расправе о буџету за 2014. упозоравао сам да су многе међународне финансијске институције у својим прогнозама кориговале пројектовану стопу привредног раста Србије наниже. Није то, дакле, било баш потпуно изненађење, али је, упркос томе, оригинални буџет базиран на расту БДП-а од два одсто!

Јавни дуг наставља да расте

Актуелна Влада поновила је исту грешку као и претходна, јер и у ребалансу, само на основу усменог обећања, рачуна на три милијарде долара кредита од УАЕ за финансирање буџетског дефицита, иако је два месеца пре краја године договорен само кредит од милијарду долара. Још увек нема плана Б, који ће Влада морати да примени ако те две милијарде долара не стигну у планираном року и ако се држава, пре него што постигне евентуални стенд-бај аранжман са ММФ-ом, буде морала задуживати на међународном финансијском тржишту. При томе би, без привредног раста, чак и додатни кредити уз камату од 4-5 одсто, што је повољна цена задуживања за земљу са кредитним рејтингом „ББ-“, погурали Србију ка ивици банкрота.

Ефекти ССП-а на царине

Негативни ефекти једностране примене ССП-а све су већи. Србија је на тај начин изгубила неупоредиво више новца него што ће га сада уштедети смањењем плата и пензија у јавном сектору. Иако је увоз од 2009. до 2013. повећан са 11,3 на 15,5 милијарди евра, прилив у буџет по основу царина смањен је са 48 на 32,5 милијарде динара. За осам месеци 2014. од царина је наплаћено само 19,5 милијарди динара, а ребалансом је до краја године планирано да се наплати 31 милијарда динара.

Поређења ради, у 2008. пре једностране примене ССП-а, од царина је наплаћено око 800 милиона евра. У првој години примене ССП-а ти приходи су пали на 500 милиона евра, у 2010. на 430 милиона евра, 2011. на 380 милиона, 2012. на 315 милиона, лане на 285 милиона и ове ће, чак и ако буде наплаћено све што је планирано ребалансом, приходи од царине пасти на 260 милиона евра.

Да су приходи од царине само остали исти као у првој години примене ССП-а (дакле 500 милиона, а не 800 милиона, колико су били 2008.), у протеклих пет година, рачунајући и ову, у државну касу је могло да се слије додатних 840 милиона евра. А да су приходи од царина остали сво време исти као 2008. онда би приходи буџета за шест претходних година били већи за 2,5 милијарде евра и Србија би сада много лакше могла да стабилизује своје јавне финансије. На страну што би се на тај начин смањила потреба и за додатним задуживањем у претходном периоду па би били мањи трошкови и за плаћање камата.

Закључак

СНП се противи стезању кајша и спровођењу мера штедње на којима инсистира Влада Републике Србије. За нас је неприхватљиво да се смањење плата и пензија спроводи у условима рецесије када се највећи број грађана погођен тим мерама већ налази на ивици сиромаштва. Напротив, СНП сматра да су Србији сада потребне развојне мере и повећање улагања у реални сектор економије, јер једино динамична привредна активност може да доведе до већег запошљавања и раста стандарда грађана.

Највећу шансу за покретање привредне активности препознајемо у искоришћавању постојећих потенцијала за раст извоза наше земље на тржиште Руске Федерације, као и у почетку изградње гасовода Јужни ток који Србији може да обезбеди директне

инвестиције од две милијарде евра.

С друге стране, не смемо занемарити потенцијале наше сарадње са чланицама Европске уније, а посебно могућност привлачења инвестиција из ЕУ у Србију. Због санкција које је Руска Федерација увела Европској унији, наша земља данас има јединствену шансу да компанијама из ЕУ пружи могућност да отварањем производње у Србији обезбеде континуирано присуство својих производа на руском тржишту. Ту могућност препознајемо као нашу највећу конкуретску предност коју Србија мора на системски начин да искористи.

(СНП)